

Datum
2023-05-16

Diarienummer
SN-2023/610.912

Handläggare
Anna Larsson
anna.larsson2@huddinge.se
Joachim Heimersson
joachim.heimersson@huddinge.se
08-535 300 00

Socialnämnden

Granskning avseende kommunens arbete med social hållbarhet med avgränsningen stöd till barn och unga som har behov av särskilda insatser: HVB och stödboende för barn och unga upp till 20 år - svar på skrivelse från Huddinge kommuns revisionsgrupp 2

Förslag till beslut

Socialnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2023-05-16, till Huddinge kommuns revisorer, revisionsgrupp 2 som svar på revisionskrivelse Granskning avseende kommunens arbete med social hållbarhet med avgränsningen stöd till barn och unga som har behov av särskilda insatser: HVB och stödboende för barn och unga upp till 20 år.

Sammanfattning

Professional Management AB har på uppdrag av Huddinge kommuns revisorer genomfört en granskning av Huddinge kommuns arbete med social hållbarhet, med avgränsningen stöd till barn och unga som har behov av särskilda insatser. Detta ärende avser granskningen av hem för vård eller boende (HVB) och stödboende för barn och unga upp till 20 år. Professional Management AB rekommenderar bland annat att socialnämnden bör vidta åtgärder för att minska antalet direktupphandlingar och kostnaderna för dessa samt att tillräckligt många externa placeringsformer bör ett ramavtal upphandlas så att det täcker behovet. Vidare rekommenderas att placeringsbeslut bör innehålla uppgifter om kostnad och information om varför ramavtalet inte tillämpats.

Antalet ramavtalade platser är begränsat och särskilt vad gäller vissa inriktningar, såsom institutioner med inriktning mot behandling av kriminalitet. Den enskildes behov är styrande vid val av placering och även utanför ramavtal är platser för barn och unga med komplexa behov få. Kostnaderna för direktupphandlingar är därmed svåra att påverka. Placeringsbeslutet är barnet och eller den unges dokument och bör därför inte innehålla uppgifter om kostnad eller orsak till eventuell direktupphandling. Dessa uppgifter återfinns istället i det individuella avtalet med tillhörande beslutsstöd som bifogas beslutsunderlaget.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Socialförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn vxl 08-535 300 00

sof@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2023-05-16

Diarienummer
SN-2023/610.912

Beskrivning av ärendet

Professional Management AB har på uppdrag av Huddinge kommuns revisorer, revisionsgrupp 2, genomfört en granskning av Huddinge kommuns arbete med social hållbarhet, med avgränsningen stöd till barn och unga som har behov av särskilda insatser.

Enligt uppdragsbeskrivningen finns en risk att ett betydande antal unga i kommunen med behov av särskilda insatser för att nå bättre skolresultat, för att uppnå bättre psykisk hälsa liksom för undvikande av drogberoende och kriminell livsstil inte får tillräckligt, ändamålsenligt samt kostnadseffektivt stöd och omsorg enligt kommunens mål och vision, statliga riktlinjer och Agenda 2030. Med anledning av detta uppdrogs till sakkunniga biträdet Professional Management att genomföra två fördjupade granskningar kopplade till social hållbarhet:

- Granskning hem för vård eller boende (HVB) och stödboende för barn och unga upp till 20 år.
- Granskning av hanteringen av orosanmälningar.

Detta ärende avser granskningen av HVB och stödboende för barn och unga upp till 20 år. Av rapporten framgår att nämndens kvalitetsplaner och kvalitetsberättelser uppfyller ställda krav. Vidare framgår att valet av insats styrs av barnet/den unges behov och att dokumentationen i individärenden visar på en tydlig och omfattande uppföljning av vården. Revisionen konstaterar att det går att genom dokumentationen följa hur barnen/de unga utvecklas i olika avseenden och vilka överväganden som skett i samband med förändringar. Det finns också en medvetenhet kring vikten av bra skolresultat och i flera av de granskade ärendena finns en positiv utveckling dokumenterad. Det framkommer också att förvaltningen arbetar aktivt för att alla barn ska klara skolan, ett arbete som sker i nära samarbete med barn- och utbildningsförvaltningen.

I rapporten framkommer vidare att den huvudsakliga förklaringen till den ökade genomsnittliga kostnaden per dygn för placeringar inom HVB och stödboende är att fler placeringar har gjorts utanför ramavtal och att dessa har varit mycket dyrare. Revisionen ifrågasätter om kravet på ekonomisk hushållning uppfylls. Samtidigt framkommer att detta inte i första hand är en fråga om begränsningar av tillgängliga ekonomiska resurser, utan handlar framförallt om bristande kunskap om långsiktiga effekter av olika insatser, brister vad gäller utvecklingen av ändamålsenliga former av insatser för att möta komplexa behov av stöd samt brister i hur institutionsplaceringar upphandlas och verksamheter följs upp.

Revisionen konstaterar att detta är brister som Huddinge kommun ensamt har begränsade möjligheter att påverka, dock kan uppföljningen av effekterna av kommunens egna placeringar förbättras, liksom upphandlingen av dessa. Kunskapsunderlaget kan även förbättras genom ett ökat fokus på gemensamma läroprocesser med andra kommuner samt myndigheter och forskare.

Datum
2023-05-16

Diarienummer
SN-2023/610.912

Mot bakgrund av granskningen rekommenderar Professional Management AB följande:

- Rekommendationer i Socialstyrelsens kunskapsstöd och andra liknande rekommendationer som baseras på ett vetenskapligt underlag bör få ett tydligt genomslag i socialnämndens riktlinjer.
- Ansvars- och arbetsfördelningen mellan socialförvaltningen och upphandlingsenheten när det gäller upphandling och uppföljningen av avtal bör tydliggöras.
- Tillräckligt många jourhem, familjehem, behandlingsfamiljer, HVB och stödboenden bör ramupphandlas så att det täcker behovet och så att inte en bristsituation försenar placeringar och/eller innebär att dyra direktupphandlingar måste tillgripas.
- Socialnämnden bör vidta åtgärder för att minska antalet direktupphandlingar och kostnaderna för dessa.
- Kommunen bör införa erforderliga kontroller för att säkerställa att gränsbelopp för direktupphandling inte överträds.
- Motsvarande krav som finns för uppföljning av valfrihetssystem (Avtalsuppföljning, Fördjupad uppföljning och Kvalitetsundersökning) bör även finnas för de verksamheter som upphandlats, såsom HVB och stödboenden.
- Kvalitetsplaner och kvalitetsberättelser bör begäras in från de privata utförarna.
- Placeringsbeslut bör innehålla information om varför ramavtalet inte tillämpats, bland annat orsaken till att samtliga ramavtalsföretag sagt nej till placeringen.
- Placeringsbeslut bör innehålla information om pris och bedömd kostnad.
- En systematisk uppföljning av ramavtalen bör genomföras både i form av en formell seriositetskontroll samt en verksamhetsuppföljning.
- I den formella seriositetskontrollen bör ingå kontroll genom CreditSafe eller motsvarande, samt IVO-tillstånd och IVO:s tillsynsrapporter.
- Verksamhetsuppföljningen bör innefatta samtliga krav enligt avtalet, inklusive kravspecifikationen vid upphandlingen.
- Socialnämnden bör vidta åtgärder för att säkerställa att lagstiftningens krav vad gäller tid för placering i jourhem uppfylls.
- De diskuterade uppföljningssamtalen med unga efter avslutad placering bör komma igång snarast och arbetssättet kring hur resultatet av dessa ska tas tillvara i lärprocessen bör preciseras.
- De långsiktiga effekterna av olika typer av åtgärder och placeringar av barn och unga bör analyseras.

Revisionen beslutar att överlämna rapporten till socialnämnden och kommunstyrelsen för yttrande senast 2023-06-15 och för kännedom till kommunfullmäktige.

Datum
2023-05-16

Diarienummer
SN-2023/610.912

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar upp sitt yttrande utefter de punkter med rekommendationer som revisionen tagit upp och som förvaltningen anser vara relevanta för nämndens ansvarsområde.

Rekommendationer i Socialstyrelsens kunskapsstöd och andra liknande rekommendationer som baseras på ett vetenskapligt underlag bör få ett tydligt genomslag i socialnämndens riktlinjer.

I de politiskt beslutade riktlinjerna för socialnämnden gällande barn och unga framkommer att grunden för arbetet är lagstiftning, nationella riktlinjer, domar och beslut tillsammans med Huddinge kommuns vision och mål. I de så kallade interna riktlinjer som framtagits på tjänstemannanivå framkommer därutöver att de insatser som ges ska utgå från bästa tillgängliga kunskap. Med detta menas att de vid tiden gällande kunskapsstöd och rekommendationer framtagna av till exempel Socialstyrelsen ska ligga till grund för val av insats. Ny kunskap utvecklas hela tiden och nya rekommendationer tillkommer gällande val av insatser. De interna riktlinjerna är formulerade på ett sätt som gör dem aktuella över tid. Förvaltningen arbetar med ständig omvärldsbevakning för att hålla sig uppdaterad om exempelvis nya kunskapsstöd för att alltid kunna erbjuda insatser som bygger på bästa tillgängliga kunskap.

Granskarnas rekommendationer:

- Tillräckligt många jourhem, familjehem, behandlingsfamiljer, HVB och stödboenden bör ramupphandlas så att det täcker behovet och så att inte en bristsituation försenar placeringar och/eller innebär att dyra direktupphandlingar måste tillgripas.
- Socialnämnden bör vidta åtgärder för att minska antalet direktupphandlingar och kostnaderna för dessa.

Kommunen har upphandlade ramavtal för samtliga av de placeringsformer som nämns ovan. Det finns dock, såväl lokalt som nationellt, en begränsad mängd jourhem, familjehem, HVB och stödboenden att tillgå och varje individuell placering behöver utgå från det individuella behovet hos den enskilde. Förvaltningen har nyligen genomfört en ramupphandling av HVB och stödboende. Det var dock förhållandevis få företag som svarade på anbudet, detta gäller särskilt institutioner med vissa inriktningar, till exempel institutioner som arbetar med kriminalitetsbehandling. Antalet ramavtalade platser är därmed begränsade och eftersom förvaltningen konkurrerar med övriga kommuner om platserna som är upphandlade kan det ofta vara svårt att finna en upphandlad plats som matchar individens behov, i dessa fall behöver direktupphandlingar genomföras. Även utanför ramavtal är antalet företag som bedriver vård för individer med komplexa vårdbehov få och kostnaderna för dessa direktupphandlingar är därför svåra att påverka.

Nationellt och lokalt bedrivs ett informations- och rekryteringsarbete för att tillgodose behovet av platser. Detta är dock ett svårt arbete som behöver bedrivas långsiktigt. Förvaltningen anser inte att problemet är upphandlingen av platser

Datum
2023-05-16

Diarienummer
SN-2023/610.912

utan den bristande tillgången på platser nationellt. För att säkerställa tillgången av adekvata vårdplatser för barn och unga behöver en genomlysning göras nationellt och förutsättningar skapas för detta. Ansvar för detta kan inte ligga på enskilda kommuner utan behöver tas av ansvariga myndigheter.

Granskarnas rekommendationer:

- Socialnämnden bör vidta åtgärder för att säkerställa att lagstiftningens krav vad gäller tid för placering i jourhem uppfylls.

I revisionsrapporten framkommer att den genomsnittliga placeringstiden för barn och unga i jourhem under de tre senaste åren legat mellan 3,7 månader och 5,6 månader. En jourhemsplacering får enligt lagstiftningen pågå som längst två månader efter avslutad utredning. Jourhemsplaceringar görs ofta akut i början av en utredning. En barnavårdsutredning får som längst pågå i fyra månader vilket i praktiken innebär att en jourhemsplacering enligt lagstiftningen får pågå i upp till sex månader. Genomsnittstiden för jourhemsplaceringar ligger därmed inom lagstadgad tid för de tre senaste åren. Förvaltningen har dock flera jourhemsplaceringar som har överskridit denna tid. Orsakerna till detta är svårigheterna att rekrytera familjehem. Samtliga jourhemsplaceringar som pågår längre än lagstadgad tid går regelbundet upp till individutskottet för övervägande.

Granskarnas rekommendationer:

- Placeringsbeslut bör innehålla information om varför ramavtalet inte tillämpats, bland annat orsaken till att samtliga ramavtalsföretag sagt nej till placeringen.
- Placeringsbeslut bör innehålla information om pris och bedömd kostnad.

Det så kallade placeringsbeslutet är barnet/den unges dokument och ska därför inte innehålla uppgifter om pris och bedömd kostnad för tilltänkt insats. Placeringsbeslutet är därmed inte heller rätt dokument för att redogöra för orsakerna till att en placering sker utanför ramavtal. Dessa uppgifter finns istället dokumenterade i det individavtal som upprättas mellan förvaltningen och vårdgivaren samt i det kompletterande beslutsstödet. Både individavtal och beslutsstöd bifogas beslutsunderlaget när ärendet beslutas på socialutskott och finns sparade i kommunens ärendehanteringssystem, w3d3.

Granskarnas rekommendationer:

- De diskuterade uppföljningssamtalen med unga efter avslutad placering bör komma igång snarast och arbetssättet kring hur resultatet av dessa ska tas tillvara i lärprocessen bör preciseras.
- De långsiktiga effekterna av olika typer av åtgärder och placeringar av barn och unga bör analyseras.

Förvaltningen kommer under året att påbörja arbetet med att intervjua ungdomar efter avslutad placering för att ta reda på hur de upplevt placeringstiden och det stöd de fått. Underlaget kommer att sammanställas för att möjliggöra uppföljning

Datum
2023-05-16

Diarienummer
SN-2023/610.912

på gruppnivå. En plan för hur resultatet av intervjuerna ska tas tillvara för att bidra till ytterligare kunskap kommer att tas fram.

Förvaltningen ser att det finns ett stort behov av studier som belyser effekterna av olika typer av åtgärder och placeringar av barn och unga. Detta är dock en fråga som behöver hanteras nationellt av myndigheter och forskare. IVO:s nuvarande arbete med att ta fram ett register över HVB och stödboende för barn och unga ser förvaltningen som ett steg på vägen.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Det är givetvis av vikt att ramavtal följs och att direktupphandlingar endast sker när det finns skäl för det. Det som framkommit i revisionen bedöms dock inte få några betydande ekonomiska eller juridiska konsekvenser för förvaltningen.

Jenny Swärd
Socialdirektör

Christine Carlsén
Verksamhetschef

Bilagor

1. Missivbrev: Granskning avseende kommunens arbete med social hållbarhet med avgränsningen stöd till barn och unga upp till 20 år som har behov av särskilda insatser: Placeringar på HVB-hem och stödboende för barn och unga
2. Granskning avseende kommunens arbete med social hållbarhet med avgränsningen stöd till barn och unga som har behov av särskilda insatser: HVB och stödboende för barn och unga upp till 20 år

Beslutet ska skickas till

Huddinge kommuns revisorer, Klas Hamrin
Kommunstyrelsen